

процес спрямувати у прозоре русло та забезпечити реалізацію конституційного права громадян розпоряджатися землею. Крім того, варто зважати на переваги приватної власності як найдієвішого важелю мотивації та пріоритети зовнішньоекономічної політики України.

Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити що першочерговими кроками у запровадженні ринку землі є стимулювання кооперування, вдосконалення орендних відносин, завершення інвентаризації та розмежування земель сільськогосподарського призначення державної, комунальної та приватної власності.

Ольга Олійник

Тернопільська державна сільськогосподарська
дослідна станція ІКСГП НААН

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність питання посилення соціальної відповідальності агробізнесу зумовлена реаліями сьогодення. По-перше, селяни прагнуть кращих умов життя, здорової екології та соціальної справедливості, оскільки добре пам'ятають радянські часи (безкоштовну медицину, освіту і житло), а також отримують з різних джерел інформацію про високі соціальні стандарти аграріїв у розвинутих країнах. По-друге, хронічний дефіцит держбюджету зумовив плавне сповзання проблем населення та довкілля на плечі бізнесу. По-третє, самі аграрії в ході економічного становлення стають філантропами та добровільно беруть на себе вирішення локальних соціальних та екологічних проблем, розраховуючи на зростання своєї конкурентноздатності, іміджу, а також довіру та підтримку людей.

Отже, інтенція усіх зацікавлених груп (населення, держава, бізнес), а також поступ світової науки і практики у розвитку корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), зумовлюють необхідність формування в Україні власної моделі.

Специфіка сільського господарства, на думку О. М. Бородіної, і ми погоджуємось із нею, полягає у тому, що аграрне виробництво, на відміну від індустрії, пов'язане із живою природою та людиною. Тому господарську діяльність на селі не можна розглядати поза загальною системою його соціальних зв'язків та екологічних обмежень. [1, с. 48]. Отже, усвідомлення аграріями їхньої відповідальності за добробут і здоров'я населення та збереження довкілля є чи не найвдалішим шляхом до сталого розвитку на селі.

Залучення бізнесу до вирішення суспільних проблем стало топ-темою досліджень таких українських науковців, як: О. О. Єракін, І. Ф. Комарницький, В. В. Кужель [3], О. В. Митяй, В. С. Негоденко, В. О. Непочатенко, О. Г. Чирва, Т. С. Шабатура, В. В. Ярова [4] та багато інших. Узагальнюючи їхні думки, важливо врахувати успішний практичний досвід розвинутих держав та визначити оптимальні фактори, які б стимулювали соціально-відповідальні дії аграріїв та зумовили значний поступ у розвитку КСВ агробізнесу України.

Відомо, що ідея КСВ набула популярності в країнах Західної Європи та США ще у 1950-ті роки та з роками еволюціонувала і поширювалася в міру того, як корпорації ставали масштабнішими й потужнішими. Позитивні наслідки переходу бізнесу на соціально-відповідальну поведінку є настільки показовими, що зумовили глобальне трактування КСВ, як оптимального та ефективного інструмента для вирішення широкого кола питань на шляху до сталого розвитку людства. Іноземні компанії, які приходять в Україну та реалізують соціальні проекти значною мірою пропагують цю практику серед українських підприємств та сприяють імплементації лише апробованих рекомендацій.

Враховуючи специфіку та особливості соціальної відповідальності бізнесу в окремих країнах, її моделі розрізняють за географічним підходом: американська, європейська та азійська. З них перших дві є діаметрально протилежними: якщо американська модель тісно переплітається з філантропією, а перевага надається реалізації соціальних програм через спеціалізовані компанії, то в межах європейської моделі корпоративної соціальної відповідальності такі програми є складовою стратегії компанії і виступають фактором, що визначає підходи компанії до вибору партнерів, проектів, об'єктів інвестування. Азійська ж модель займає проміжне місце та має як спільні, так і відмінні риси з двома іншими.

На нашу думку, європейська модель КСВ найбільш гармонійно вплітається у місцевий менталітет, традиції і економічні реалії та є оптимальною для впровадження у вітчизняний аграрний сектор. Зокрема, суспільні проекти, які реалізує підприємство в межах європейської моделі пов'язане із основною діяльністю, що дає змогу підкреслити гармонійність його господарської діяльності в навколишньому середовищі, отримати суспільне схвалення та підтримку, а також може розглядатись як додатковий важіль стимулювання їх інноваційного розвитку [3, с. 164]. До того ж ця модель є найефективнішою з точки зору інвестування, оскільки реалізація соціальних проектів, як правило веде до збільшення активів підприємства (зростає довіра до соціальноорієнтованої компанії, що згодом конвертується у збільшення попиту, лояльність контрагентів, вмотивованість працівників та прихильність населення).

Сьогодні українські підприємства хоча і оперують термінами «соціальна відповідальність» та «соціальні інвестиції», їх реальна соціальна політика частіше обмежується звичайною благодійністю. Практика створення соціально орієнтованого аграрного бізнесу ускладнюється відсутністю чіткого уявлення, що таке соціальна відповідальність бізнесу і як вона впливає на конкурентоздатність [4].

Крім того соціальні ініціативи здебільшого є локальними та безсистемними. Фактично без жодного нормативного підґрунтя українські аграрії уже розпочали впровадження європейської моделі КСВ у свою практику (Астарта-Київ, Нібулон, Сварог-Вест Груп, Агро-Інвест Україна, Укрзернопром). Вони традиційно беруть участь у вирішенні соціальних проблем у тій місцевості, де знаходяться їхні виробничі потужності та угіддя. В основному це фінансова допомога, використання техніки підприємства (ремонт і обслуговування польових доріг), продовольча допомога освітнім, медичним закладам та соціально незахищеним групам населення [2, 5].

У підсумку, беручи до уваги доробок країн Європи та Америки, можемо стверджувати, що посилення КСВ у сільському господарстві України є перспективним на шляху до сталого розвитку.

До основних перепон, що стримують підвищення соціальної відповідальності українських аграріїв належать: скрутний економічний стан аграрних підприємств унеможливорює їхню участь у вирішенні соціальних та екологічних проблем; відсутність на державному рівні сприятливих правил гри та стимулів соціальноорієнтованої діяльності аграріїв; слабка обізнаність бізнесу щодо впливу КСВ на їхню конкурентоспроможність; відсутність обґрунтованих методів та інструментів реалізації соціальних проектів; стихійний характер та відсутність стратегічного планування суспільної діяльності підприємства, що залежить від економічного стану підприємства, а також інтенції власників та менеджменту.

Розвиток стратегічного управління у напрямку впровадження соціально відповідальних ініціатив є загальнооздоровлюючим і олюднюючим фактором розвитку сільськогосподарського підприємства, що зумовлює покращення його іміджу та посилення конкурентних позицій, а також сталий розвиток населення та довкілля.

Література

1. Бородіна О. М. Інституційний розвиток сільського господарства та села України і Росії та його гармонізація з європейською політичною практикою / О. М. Бородіна // Економіка України. – 2012. – № 11. – С. 48-61.

2. Герасименко Ю. Розвиток сільських територій як інструмент реалізації соціальної відповідальності агробізнесу // Електронний ресурс. – Режим доступу:

http://econf.at.ua/publ/konferencija_2014_10_16_17/sekcija_5_ekonomichni_nauki/rozvitok_silskikh_teritorij_jak_instrument_realizaciji_socialnoji_vidpovidalnosti_agrobiznesu/8-1-0-78_aaa

3. Кужель В. В. Очікуваний результат соціальної відповідальності бізнесу та його вплив на стратегічний розвиток економіки агропродовольчої сфери [Електронний ресурс] / В. В. Кужель // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – №3 (13). – С. 162-166. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n3.html>

4. Ярова В. В. Теоретико-методологічні підходи до вивчення соціальної відповідальності бізнесу / В. В. Ярова // Вісник ХНАУ. Сер.: Економічні науки. – 2013. – № 5. – С. 185-196. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhnau_ekon_2013_5_26.pdf.

5. <http://www.svb.org.ua/contacts> - Інтернет-сторінка спільноти СВБ.

Олександр Палагін, Євгенія Сарахан
Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України

МОБІЛЬНИЙ ДОДАТОК, ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ВИДІВ РОСЛИН

Надбання сучасної науки та технологій ставлять нові завдання до інтелектуальних систем. Прикладом реалізації елементів системи електронної ідентифікації видів рослин, яка розробляється у співробітництві з Інститутом еволюційної екології НАН України, є програмний продукт у вигляді мобільного додатку, якій використовується під час супроводження туристичних маршрутів.

У представленому матеріалі запропоновані прикладні результати роботи у створенні цієї системи [1-3]. Були досліджені особливості визначення виду рослин і створення комп'ютерних засобів для автоматизації цього процесу. В свою чергу автоматизація визначення рослин є своєчасним і актуальним напрямком розвитку багатьох предметних областей наукового пізнання. В основі реалізації такого класу інтелектуальних систем лежать онтолого-керовані бази знань, які включають таксономічну номенклатуру видів рослин даного регіону, їх біометричні показники, параметри індукції флуоресценції хлорофілу [4], географічні координати ареалу, властиві цьому виду рослин.

На теперішній час в Інституті кібернетики створена база знань, яка кодується окремо для кожної рослини у вигляді матричних штрих-кодів (QR-код), розроблених японською компанією «Denso-Wave» в 1994 році. Основна перевага цих кодів полягає у простому дешифруванні великих масивів даних практично будь-яким сучасним комп'ютерним пристроєм з вбудованою